

FERRAN SENDRA

La gran evasió

Pere Calders va començar a escriure 'La ciutat cansada' als anys 40 i als 50 la va abandonar

Per a qualsevol lector que s'estimi la literatura, la recuperació d'un original inèdit, perdut o inacabat d'un autor que admira representa una gran emoció. Durant els últims anys, el patrimoni literari català s'ha enriquit amb la publicació d'obres narratives que havien estat descartades pels seus autors, ja sigui per falta de confiança o, per exemple, per no haver estat premiades allà on les havien presentat. Segur que el llarg exili de tants escriptors republicans, o els exilis interiors de tants altres, van afavorir que moltes obres quedessin a l'ombra. Avui, però, disposem de textos de Josep Miquel Vergés i Josep Palau i Fabre, per dir només dos noms, que no només eixamplen el coneixement que els lectors poden tenir de les seves trajectòries literàries sinó que també donen raons per entendre les motivacions que els van portar a escriure uns llibres que només han pogut ser llegits unes dècades després.

Iniciada a Mèxic als anys 40, i abandonada a principis dels 50, *La ciutat cansada* és una novel·la inèdita de Pere Calders. Només n'havien aparegut alguns capítols a la revista *Lletres*, creada per Agustí Bartra a Mèxic el 1943. Sembla que va ser un procés de redacció llarg i intermitent, durant el qual Calders va donar de tant en tant notícia del manuscrit.

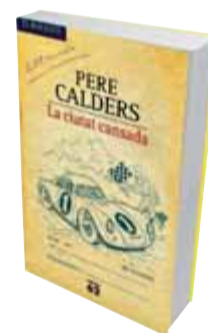
A la ratlla dels quaranta anys, Calders estava paratitzat. Parla d'una certa "crisi de transformació" i busca una "fórmula" per donar unitat al llibre i acabar-lo. En la seva reflexió, hi ha un cert desànim davant de les poques possibilitats de publicar la novel·la. *La ciutat cansada* va quedar abandonada. Calders va morir l'any 1994 i el seus fills van donar el fons a la Universitat Autònoma de Barcelona. La sensació, amb el llegat de Calders, és que tot s'ha fet bé. S'ha creat un fons, se n'han catalogat els manuscrits i la correspondència, s'han impulsat estudis, exposicions i pàgines web sobre l'autor. I ara, amb edició de Jordi Castellanos i pròleg de Joan Melcion, s'ha tret a la llum un llibre que resulta ser un dels millors de Calders. L'edició és molt respectuosa amb el text de l'autor, amb fidelitat

Calders ataca el llenguatge literari amb fortes càrregues de profunditat

al caràcter inacabat del manuscrits, sense despistar en cap moment els lectors.

El més important és que *La ciutat cansada* és una bona novel·la, còmica, absurda, desproporcionada i teatral. Calders construeix una mena de fauna domèstica amb uns personatges afectats de cansaments inconcrets, amb mandres i desenganys diversos, que es miren "les curses dels núvols", somien en l'amor o despleguen rialles com serpentes. En una ciutat catalana, "difícil de localitzar en els mapes", un regidor i un industrial decideixen ampliar les naus d'una fàbrica. Per aconseguir-ho, han de desnonar els llogaters de la casa veïna, que, amotinats, protesten abandonant la ciutat. La caravana és una caminada "col·lectiva", una versió local de l'èxode bíblic, un camp d'experiments ideològics i de comportament socials. S'enfronten la Lliga de Defensa dels Llogaters amb la Unió de Propietaris de Cases d'Arrendament. Però tant sembla que aquella "petita gent" lluiti per defensar el retorn als "elements purs", al primitivisme o al naturisme, contra la "gent d'ordre", opressors i egoistes, com a l'inrevés, enmig de referències constants a les pors de les multituds i crítiques a l'industrialisme.

Perquè, en aquesta novel·la, res no és el que sembla, els que porten màscares se les treuen o les donen

La ciutat cansada

Pere Calders
Edicions 62
Barcelona, 2008
Preu: 20 euros
Pàgines: 215

'La ciutat cansada' és una bona novel·la, còmica, absurda, desproporcionada i teatral. Calders construeix una mena de fauna domèstica amb uns personatges afectats de cansaments inconcrets

a algú altre. El relat és una xarxa subtil de petites accions i pensaments aparentment sense transcendència, ple de frases divertides, de troballes imaginatives: "L'àpat fa via amb la vela inflada de les rialles de la mare". Algunes imatges tenen valor de gag visual i semblen sortides d'una pel·lícula de Jacques Tati, amb la seva crítica al món modern. El pare de l'amo de la fàbrica s'havia fet construir el despatx com una caps de vidre suspesa en el centre de la nau industrial. Tots els obrers el veien i sentien els ulls de l'amo clavats al clatell. Altres diàlegs semblen acudits absurds extrets d'una obra de teatre de Ionesco: "-On és en Marc? -Fa d'enllaç. -D'enllaç amb qui? -Sí, senyoreta, es presentarà quan faci falta".

Fent com qui no ho vol, Calders ataca el llenguatge literari amb fortes càrregues de profunditat. Alguns personatges repeteixen tòpics acomodaticis i frases fetes. Altres diuen una cosa i en fan una altra de ben diferent, desproporcionada. Els llocs comuns són ridiculitzats sense compassió. Els efectes que genera aquesta comicitat verbal són constants. Hi ha un professor que afirma: "La meua escola és el lloc on em trobo, a tot arreu, casa o carrer. Jo sóc, alhora, professor, establiment i sistema". I una neboda diu a la seva tia que sembla "un catàleg de petites idees sense importància".*

1 2 3 4 5